

דרך חבילות או על כל פרימה, וכן אם החיסור רק על צגדי כהונה או אף על שאר צגדים, ויעויין במנ"ח שם ובחז"ל סוף הוריות מש"כ כ"ז.

ולבאר איכא למידק מהא דאמרין במועד קטן דף י"ד ע"ב דמרבינן מקרא דכ"ג מלורע פורע ופורס הרי דהאיסור אף בצגדי חול, וגם שלא דרך חבילות, וגם לבאר האיסור על הלבישה, וכחצ בחז"ל שם דבא דמלרכין קרא לאו משום דאיכא איסור פריעה ופרימה, אלא משום דכ"ג כל השנה כרגל.

אבל ל"ע דבחורת כהנים פרשחא ה' פייצ חיתא ח"ל. והלרוע אפי"פ (כאי אפי"פ פ"ה בגר"א חפילו) כהן גדול, לפי שנאמר ראשי לא יפרע וצגדיו לא יפרוס, יכול אפי"פ (ג"ז פ"ה בגר"א חפ"ה) מנוגע, מה אני מקיים צגדיו יהיו פרומים וראשו יהי פרוע בכל אדם חוץ מכ"ג, ת"ל אשר זו הנגע אפי"פ כהן גדול, הרי דהגדון מפאת איסור פריעה ופרימה, ולפי"כ, זולת דנימא דעיקר טוהא בחו"כ מפאת דכ"ג כרגל.

פתוח מטפח והשלימו לעפח אם עובר, ולבאורה ל"ע הא דבר פשוט שאם יקרה בפחית מטפח על מחו ואח"כ יתלים לעפח שלא על מחו, דאינו לוקה, כיון דהאיסור הוא דוקא בקריעה על מחו, כמש"כ הרמב"ן בהשגות לספר המצות ל"ח קס"ג, וא"כ השתא דהוי קרוע מקודם שלא על מחו והשלימו לעפח אמאי יתחייב, ונראה דטעם ספיקו דהמנ"ח כיון דהאיסור בדרך שצני אדם קורעין ויתכן שדרך צני אדם רק להשלים לעפח ואין קורעין עפח שלם וא"כ הוי האיסור בהאי השלמה לתודא, דהבי הוי השתא לורת הקריעה, וכי צמנ"ח שם דאח"ל דלעולם קורעים עפח, א"כ י"ל דאף אם מעיקרא ה' קרוע עפח לשם מח, דקוי"ל דמהני להוסיף כ"ש וילא צא ידי חובת קריעה, אבל לענין הלוא י"ל דלא עבר שהרי אין קורעין צכ"ג, אלא שצ"ד דלאחר שתיקנו חכמים הוי כן דרך צני אדם לקרוע. והנה צכאי לאו דצגדיו דלא יפרוס, יש לעיין אם האיסור על מעשה הפרימה או על לבישת צגדים פרומים, וכן אם האיסור דוקא

סימן ל"ז

בדין תדיר ושאינו תדיר

ובקרבן נתגאל סוף מגילה נחלק על הרמ"א, וס"ל דמעלת אין מעצירין על המלוות עדיפא ממעלת תדיר, ויליף לה מדקדקו תוס' במגילה דף ה' ע"ב וציומא דף ל"ג ע"א ובצחים דף ג"א ע"א וצמנחות דף ס"ד ע"ב למה לן קרא דפתח אהל מועד דשיירי דם חטאות הפנימיות הם ביסוד מערבי של מצח החילון, חיפוק לי מפאת דינא דאין מעצירין על המלוות, והקשה הא ליסוד דרומי איכא מעלת תדיר. והנה השאגת ארי צסוף סימן כ"ח נקט

דף י"ב ע"ב. כל התדיר מחצירו קודם את חצירו. ומהאי טעמא צצרכת המזון צראש חדש שתל להיות צצצת, אמרין ראה ואח"כ יעלה ויצוא. וכחצ השאגת ארי ס"י כ' דאף אם התחיל ציעלה ויצוא, יפסיק ויאמר ראה. **ולבאורה** יש לעיין צזה, דהנה הרמ"א צס"י חרפ"ד סעיף ג' כ' דצמנכה צרי"ח עצת אם החלו לקרות צשל חנוכה, מפסיקים וקורין צשל ראש חודש. ומצואר מדצריו דס"ל דדינא דתדיר ושאינו תדיר, דתדיר קודם, עדיף מדינא דאין מעצירין על המלוות.

הקשה למה לן קרא חפילין של יד קודמין לחפילין של ראש מדכתיב וקשרתם וכתבתם, חיפוק ל' משום אין מעבירין על המלוות. כדאמרין ביומא דף ל"ג ע"ב דעבדרי דרעא אטוטפתא אסור. ותי' דאי משום אין מעבירין הי' של ראש קודם מפאת דהוי מקודש טפי, כרי חזין דפסיקא ל' דמקודש עדיפא מאין מעבירין, וא"כ אמאי אין מעבירין עדיפא מחדיר.

וב' שם בעו"א דלכאוי י"ל דלכבי צעין קרא להיכא דלקח צידו תחילה חפילין של ראש, דאי משום אין מעבירין, מאי איריא דנימא דשל יד קדים מפאת אין מעבירין דעבדרי דרעא, נימא איפכא דאין מעבירין חפילין של ראש אשר פגע בכן תחילה.

אבל דתה בעו"א זאת משום דס"ל דאי חייל דינא דאין מעבירין, דין זה קיים אף אי נחתדש אח"כ אין מעבירין לאידך גיסא, וליק' לה מסוגיא דיומא דף נ"ח דאמרין דלר"ע לאחר שבה בקרן דרומית מזרחית, אלא מזה בקרן מערבית דרומית, כיון דהי' לי מתחילה חוטב עלה מפאת דינא דאין מעבירין.

והנה בשו"י רידב"ז ס"י תקכ"ט כתב דהא דאמרין דא"ע דלקח תחילה של ראש מ"מ יניח תחילה של יד, האי דינא הוא רק אם אמרין דקדימת של יד לשל ראש מכח קרא אצל אי קדימתו רק מכח דינא דאין מעבירין על המלוות, א"כ השתא דלקח של ראש תחילה, יניח לשל ראש, ומבואר בדבריו דפליג אש"אג"א, וז"ע אם משום דס"ל דאזלינן בחר אין מעבירין בחרא או דס"ל דאין מעבירין דאברי הגוף כמאן דליתא לגבי מעבירין דגוף המלוה.

ובמשנה ברורה ס"י כ"ה ס"ק ה' כ' דבעלי חפילין דאמרין דאף לקח החפילין תחילה יניחם, אם אח"כ לקח בעליה, ויניחה, ולכאוי הוא דלא כהש"אג"א, ואולי י"ל דליק' הש"אג"א אלא רק כשיכא רק אין מעבירין קמא כהדי אין מעבירין בחרא ובה קמא

דינא דאין מעבירין על המלוות עדיפא ממעלה חדיר, ואייתי רא"י ממש"כ בנמוקי יוסף דתחילה יתעטף צלילית ואח"כ יניח חפילין מפאת דלילית חדיר וחפילין איני חדיר (ועי' בש"אג"א שתמה ע"ז הא חפילין מקודש, וגם לילית ל"ה אלא מלי).

ומעתה יל"ע דינא דהש"אג"א ס"י כ' דאף כהחל ציטל ויבוא, פוסק ואומר ר"ה, דהתינה לדעת רמ"א, דפוסק מקריחא חוכה ומתחיל בשל ר"ח אצל לדעת הק"י דממשיך בשל חנוכה, מפאת אין מעבירין על המלוות, וכ"ד בש"אג"א, א"כ הי' דימשיך בשל יעלה ויבוא.

ונראה בדעת הש"אג"א, דלא שייך דינא דאין מעבירין על המלוות, אלא כשעצ מלוה המונחת לפניו, כגון בגוונא דהי"י דעוז החפילין וכן בגוונא דרמ"א דהק"י שפחז הס"ת, אצל לעין יעלה ויבוא, לא חשיבא המשך חמירת יעלה ויבוא כמונה לפניו. אצל הדבר ל"ע דלכאוי כיון שכתחיל חשיבא עזיבה. והנה כהאי נידון אי מעלה חדיר עדיפא או דינא דאין מעבירין על המלוות, יעוין בחז"א זכאים ס"י ע"ב סק"ג שכתב דלדעת הקרבן נחנאל כדין נותן דלא רק כהחל לקרות בשל חוכה אינו פוסק, אלא אפי' היכא דערס החלו לקרות כלל אלא שהספר פתוח בקריאת חוכה, דהא גם בזה אמרין אין מעבירין על המלוות.

עוד כתב שסתמא דמתני' דכל החדיר קודם איירי אף היכא לאידך קרבן קריב טפי, והלכך כתב לעיקר דלא כהקרבן נחנאל ולענין ראייתו מקושיה התיס' למה לן קרא דפתח אכל מועד דשיירי הדם דהמלוות הפנימיות ציסוד מערב, חיפוק ל' מפאת דינא דאין מעבירין על המלוות, וברי יסוד דרומי הוי חדיר, כתב דענין החדיר היא דיקא במלוה, אצל לא במקום המזבח.

והנה לכאורה אף לש"אג"א אף שצ"י כ"ה כ' דאין מעבירין עדיפא מחדיר, מ"מ לא פסיקא ל' דבר זה, דבעו"א מגילה דף ו' ע"ב

אוצר החכמה

דרבנן ודאניו תדיר דאורייתא, דעת השאג"א
בסי' כ"ב דלעולם החדיר קודם, דלענין דיני
הקדימה אין ג"מ בין דאורייתא ודרבנן, ויליף
לכ מהא דמקדמין בפ"ג לקידוש מפאת
תדיר ושאינו תדיר אפי"ג דפיה"ג דרבנן,
ידעת הכל"ח בצרכות דף ד' ע"ב דמקדמין
הדא"ו וכ"כ בנוצ"ק אות סי' ל"ט, ולכ"פ
הוי דין מקידש דק"ל איז שירא יקדים,
וכן דעת הגרע"א בגליון א"י סי' ז' סעיף
א' ד"ל דאורייתא שאינו תדיר ודרבנן תדיר
הרי דין תדיר ומקודש, ולכן לידד שם
דצרכה"מ וצרכת אשר יר איז שירא
יקדים, [דאם לא חל כדי שצ"ע כתבו
הפוסקים דאשר יר קודם].

ובתב השאג"א שם דלפי דבריו דאין
קדימה לדא"ו א"כ לענין הגידון בספירת
העומר וצרכה"מ הוי מינייהו קדים, אין
להקדים צרכה"מ מפאת דהוי דאורייתא,
וספירת העומר דרבנן לרוב הפוסקים, וכן
אין להקדים צרכת המזון מפאת דהוי תדיר,
דל"ה חל מל"ו. ואסיק עלה השאג"א דאיז
שירא יקדים (אח"כ צצת ווי"ע דכתם
צרכה"מ חיצה). ולכא"ו קשה הא א"כ יש
לו להקדים ספירת העומר, ושמעין מדבריו
חידושא דספירת העומר ל"ה תדיר כיון
דנוכח פ"א צצת.

דהנה הגרע"א בשו"ת סי' ט' כ' לענין
מזוזה ולולב הא קדים, דחליא צ"י לשונות
בגמ' זכחים אי מל"ו טפי חשיבא תדיר, דאי
חשיבא רק מל"ו א"כ אין למזוזה מעלת תדיר
רק מעלת מקודש ואיז שירא יקדים, ולאידך
לישנא חשיבא תדיר ומזוזה קודמת, ולכך פסק
דמזוזה קודמת, ומבואר מדבריו דאי חשיבא
רק מל"ו ול"ה מקודש, אזי לולב קודם למזוזה,
מפאת דלולב תדיר, וכח שם דכיון דנוכח
פ"א צצת חשיבא תדיר כלפי מל"ו, וא"כ
לכאורה הגידון אי דבר הנוכח פ"א צצת אי
חשיב תדיר כלפי מל"ו, הוא בפלוגתא השאג"א
והגרע"א.

אמנם יש לעיין בפוסקא דהשאג"א שכי

עיקר, חל איכא דהדין נותן להקדים טלית
לחפילין בעצמותו, חל דבעינן לבעול מפאת
אין מעצירין, בזה אחי אין מעצירין צתרא
ומחזיר הדין לקדמותו.

אלא דלפ"ז אמאי הוצרך העו"א לומר
על מנת ליישב ל"ל קרא דוכיו לאות על ידיך
והדר לעוטפות בין עיניך. דמקודש חשיב
טפי מאין מעצירין. לעולם נימא דאין מעצירין
עדיף ממקודש חל דאורי צלקת החפילין של
ראש תחילה וצ"ה הוי אין מעצירין בהדי אין
מעצירין והדרינן לקדימת מקודש.

ויש לדון דשאני קדימת לילית לחפילין
(עיין צצתה"א סי' כ"ה ס"ק צ' מש"כ
בטעמא) דצ"ה אמרינן דהוי צ' אין מעצירין
היוון כמאן דליחא והדרינן למעלת לילית, יבין
קדימת מקודש או תדיר.

דהנה מן כל האמור איכא למילף דאם
לקח הטלית ואח"כ החפילין, בזה יחזור לעלית,
כיון דלקחה צראשונה, והיונו לדעת השאג"א.
מיהו יעויין בדברי מלכ"ל א"י סי' ט' ואילך
שפליג השאג"א וס"ל דלעולם חזלינן צתרא אין
מעצירין צתרא ושאיני הויא דיומא ג"מ צ'
דאין כנגד אין מעצירין שני. ולדבריו
מתפרשים דברי תשו' הרד"ז צפשוט.
ובחזו"א זכחים שם נקט כדעת השאג"א.

דהנה לענין דינא דהשאג"א דצתתחיל
ועלה ויבוא צ"ה שחל להיות צצת דפוסק
ואומר ר"ה, דהקשינו לעיל הא השאג"א ס"ל
דאין מעצירין על המלות עדיפא מתדיר,
ויעויין מש"כ לעיל בזה, ואמנם לכא"ו אם
נימא כהרמ"א דמעלת תדיר עדיפא, ודאי
בעינן למימר כדעת השאג"א, אמנם יעויין
בדברי מלכ"ל א"י שם דפליג על השאג"א,
וס"ל דזה בכלל הא דמסקינן בזכחים ל"ה
א' דאם שחט לאינו תדיר זורק את דמו (ולא
ס"ל מש"כ שם צצתה"א לחלק ציניהם, יעו"ש)
ונראה דדבריו קיימי לא רק לשי' הקרבן
נחנאל חל גם לדעת רמ"א.

דהנה בזה דאמרינן דתדיר ושאינו תדיר,
תדיר קודם, נחלקו האחרונים איכא דהתדיר

דאז איז שיראז יקדים, דאז נאמא דספירא
 בעומר לית לה מעלת חדיר, א"כ צרכה"ל
 קדמה דחשיב מאזי עפי כלפי ספירא בעומר,
 דומיא דפסח ומילה, וצ"ל דס"ל להשאג"א
 דאזתי לא מקרי מאזי כולי האי, ולא דמי
 ללולב ומזוזא דכתב בגרע"א דהוי מאזי מאד.

סימן ל"ח

בדין איש ואשה לענין קדימה

נימא דאזי לא מקרי רבו, אכתי קודם לאמו
 מפאת דהאיש קודם לאשה. ודוחק למימר
 דהאזי אכידה איירי רק בגווי דכבוד ולא
 דהשגת אכידה ממש, וצ"ע.

והנה לעיל מינה חקשי צירושלמי אמחני
 דס"פ אלו מליאות דאס הי אזי שקול כרבו,
 אזי קודם, דמאי הועיל לו, ומשני כגון
 שלימדו אזי מחלה, ולכאורה משמע מזה
 שאס רבו לימדו רק מחלה, ומחלה השני
 לימדו כבר שני, חשיב שפיר רבו לגבי אזי,
 כיון שאזי לא למדו כלום, ורק בגלל שגם
 אזי למדו מחלה, חוזר בדין שאזי קודם, אבל
 לפי"ז יקשה מאי קא מיבעיא לן לקמי'
 צירושלמי רבו שלמדו מחלית חכמתו ואמו
 גרושה מי קודם, והא פשיטא דרבו קודם,
 ודוחק לומר דהשגת הדך צירושלמי ממאי
 דקאמר לעיל מינה דמחני דצ"מ איירי בלמדו
 מחלה, וכן דוחק לומר דנוקי השגת מחני
 כתנא דס"ל דלא צעין רוב חכמתו.

ועל כן נראה לפרש דהא דאמרין דמחני
 דצ"מ איירי דאזי לימדו מחלה, באמת
 הכונה דצ"מ כך גלל מרבו שס רבו וצאמת
 צב"ע אף אס לא למדו אזי כלום נמי אזי
 קודם.

ויעניין צב"ע מהרי"ל דיסקין סי' ע"ג
 מש"כ לענין רבו שלמדו מחלית חכמתו.

והנה צהא דאמרין דהאיש קודם לאשה,
 מ"מ אס האשה אמו, הרי היא קודמת לאיש,
 וזה איכא למילף מדגסתפקו צירושלמי אמו
 גרושה ורבו שלמדו מחלה (א"כ נימא כמש"כ

האיש קודם לאשה להחיות ולהשגת
 אכידה, ועמא כ' במפרשים משום דמחוייב
 צמאות עפי, ונראה לענ"ד דאפי קען קודם
 לגדולה, דהכי דהשגת אלו צר מליות, מ"מ לא
 אזלין צהר השגת וכיון דודאי יגדל למליות
 עפי מהאשה קדים.

ואכתי איכא לעיונא בעצד ושפחה האזי
 מנייכי קדים, דהכי דכד יסתחררו חייב בעצד
 יותר מן כשפחה, אבל השגת צהדי כדדי
 ניכח, אבל מ"מ י"ל בעצד נמי עדיף משפחה.
והנה קיי"ל דאז ואס שנתגרשו, שוים
 לענין כיבוד אז ואס, דהכא ל"ש לומר שהאז
 קודם כיון שהאס נמי חייבת בכבודו, וכהנה
 לענין כיבוד מתפרש בפשוטו, כיון דהאז י"ל
 דליתא לכלל דאיש קודם לאשה, אבל לענין
 השגת אכידה יש לעיין לדינא למי חייב
 להחזיר וצפשוטו חייב להחזיר לאזי מדן
 האיש קודם לאשה, וכן ראי' אה מהירושלמי
 צב"עין דקאמר בהשגת אכידה דהוא קודם
 לאזי ואזי לחמו ואמו לרבו והקשו עלה
 צירושלמי הא שמעיין לה ממחני דהאיש
 קודם לאשה, ומשני דצמקום רבו אלעריכא
 ל', הרי דקדימת אזי לאמו בהשגת אכידה
 לא רק מפאת דאמו מאיבת בכבוד אזי
 אלא נמי מפאת דהאיש קודם לאשה. וא"כ
 מינה צאמו גרושה נמי.

אבל יש לתמוה לפי"ז צהא דמיבעיא לן
 לעיל מינה צירושלמי, אזי שלימדו מחלית
 חכמתו, ואמו גרושה, אכידה איכא מהם
 קודמת, ומאי קא מיבעיא לן, הא אפי אס